

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 373/04-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. júna 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Lubyho prerokoval sťažnosť Ing. K. B. a Ing. E. B., obaja bytom M., zastúpených advokátom JUDr. D. D., P., vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 93/99 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. K. B. a Ing. E. B. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 93/99 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Martin v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 93/99 prikazuje konať bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. K. B. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Martin povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Ing. E. B. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Martin povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

5. Okresný súd Martin je povinný uhradiť Ing. K. B. a Ing. E. B. trovy právneho zastúpenia v sume 17 914 Sk (slovom sedemnášťtisíc deväťstoštrnásť slovenských korún) na účet ich právneho zástupcu JUDr. D. D., P., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 373/04-17 z 25. novembra 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. K. B. (ďalej len „sťažovateľ“) a Ing. E. B. (ďalej len „sťažovateľka“; spoločne ďalej aj „sťažovatelia“), pre namietané porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Martin (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 93/99.

Na základe výzvy ústavného súdu zo 16. augusta 2004 sa k sťažnosti písomne vyjadril okresný súd podaniami sp. zn. Spr 1180/04 doručenými ústavnému súdu

28. septembra 2004 a 3. februára 2005, v ktorých okrem iného uviedol všetky procesnoprávne úkony vykonané od podania žaloby (18. januára 1999) do zaslania rozsudku účastníkom konania (27. septembra 2004), vymedzil obdobia, kedy podľa neho došlo k priet'ahom spôsobených okresným súdom, a vyjadril sa k skutkovej a právnej zložitosti sporu.

K vyjadreniu okresného súdu podal stanovisko právny zástupca s'ťažovateľov 14. februára 2005, v ktorom uviedol, že nemajú pripomienky k chronologicky popísanému postupu okresného súdu.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát ústavného súdu s'ťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti, len na základe písomne predložených vyjadrení účastníkov a obsahu predloženého spisu.

II.

Z obsahu s'ťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a zo spisu okresného súdu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Dňa 18. januára 1999 s'ťažovatelia doručili žalobu okresnému súdu o privolenie súdu k výpovedi z nájmu rodinného domu.

Dňa 22. januára 1999 okresný súd vyzval s'ťažovateľov na doplnenie žaloby (ktorá bola doplnená 8. februára 1999).

Dňa 22. októbra 1999 okresný súd nariadil pojednávanie na 29. november 1999, ktoré pre ospravedlненú neúčast' s'ťažovateľov bolo odročené na 24. január 2000. Toto pojednávanie bolo opätovne odročené na 21. február 2000, ktoré z dôvodu potreby zaujatia stanoviska právnu zástupkyňou žalovanej k vyjadreniu s'ťažovateľov zo 17. februára 2000 bolo odročené na neurčito.

Dňa 22. marca 2000 okresný súd určil termín pojednávania na 9. máj 2000, na ktorom rozhodol rozsudkom tak, že žalobný návrh sťažovateľov v celom rozsahu zamietol.

Dňa 20. júna 2000 proti predmetnému rozsudku podali sťažovatelia odvolanie (súdny poplatok za odvolanie zaplatili 18. júla 2000).

Dňa 15. novembra 2000 Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) na základe odvolania sťažovateľov rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (spis bol od 24. augusta 2000 do 30. januára 2001 na krajskom súde).

Okresný súd 14. augusta 2001 určil termín pojednávania na 24. september 2001, ktoré po vypočutí účastníkov konania odročil na neurčito za účelom zabezpečenia ďalších dôkazov.

Dňa 15. júla 2003 okresný súd nariadil pojednávanie na 21. august 2003, na ktorom vypočul právnu zástupkyňu žalovanej a sťažovateľku a následne pojednávanie odročil na neurčito za účelom predvolania svedkov.

Ďalšie pojednávanie nariadil okresný súd 23. októbra 2003 na 26. november 2003, ktoré pre ospravedlnenú neprítomnosť účastníkov konania a ich právnych zástupcov odročil na neurčito s tým, že uložil právnej zástupkyňi žalovanej povinnosť oznámiť, kedy bude žalovaná schopná zúčastniť sa pojednávania.

Dňa 18. decembra 2003 bolo okresnému súdu doručené oznámenie právnej zástupkyne žalovanej, že predpokladaný termín účasti žalovanej na pojednávaní je február 2004.

Pojednávanie okresným súdom 23. januára 2004 nariadené na 2. marec 2004 bolo odročené na 9. marec 2004, ktoré na základe žiadosti právnej zástupkyne žalovanej bolo opätovne odročené na 14. apríl 2004, na ktorom vypočul svedkov, právnu zástupkyňu žalovanej a sťažovateľku. Toto pojednávanie bolo opätovne odročené na neurčito za účelom zabezpečenia ďalších dôkazných prostriedkov.

Dňa 4. mája 2004 okresný súd nariadil pojednávanie na 24. jún 2004, ktoré z dôvodu ospravedlnenej neprítomnosti právnej zástupkyne žalovanej odročil na 25. august 2004, na ktorom rozsudkom žalobný návrh sťažovateľov v celom rozsahu zamietol.

Dňa 28. septembra 2004 bol spis predložený ústavnému súdu, ktorý tento po preskúmaní vrátil späť okresnému súdu 30. decembra 2004.

Dňa 27. októbra 2004 okresný súd predložil spis krajskému súdu za účelom rozhodnutia o odvolaní, ktoré podali proti rozsudku okresného súdu sťažovatelia.

Krajský súd 30. marca 2005 rozhodnutie okresného súdu potvrdil. (Do dňa rozhodnutia ústavného súdu rozhodnutie krajského súdu nebolo vypracované).

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Článok 48 ods. 2 ústavy zakotvuje právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet a právoplatne nerozhodli (m. m. I. ÚS 98/99, II. ÚS 64/99).

Judikatúra ústavného súdu (m. m. IV. ÚS 74/02) sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právnej a faktickej zložitosti veci (1), správania účastníka konania (2) a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (3).

1) Ústavný súd z obsahu spisu okresného súdu zistil, že sťažovatelia podali 18. januára 1999 okresnému súdu žalobu proti odporkyni o privolenie súdu

k výpovedi z nájmu rodinného domu. Takéto konania nie sú právne a skutkovo zložité. V týchto sporoch sa používala právna úprava do 31. augusta 2001 obsiahnutá v zákone č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (s poukazom na ustanovenie § 879c zák. č. 261/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov, sa toto konanie dokončí podľa platných právnych predpisov do 31. augusta 2001). Výklad a používanie tejto úpravy boli a sú stabilizované v pomerne rozsiahlej judikatúre všeobecných súdov, kde je upravená i metodika postupu všeobecných súdov v týchto sporoch. Z týchto dôvodov ústavný súd neakceptoval stanovisko okresného súdu, že „išlo o zložitejšie konanie čo do rozsahu dokazovania najmä listinnými dôkazmi“, ako aj z toho dôvodu, že neboli zistené okolnosti, ktoré by zdôvodňovali takmer šesťročný priebeh konania jeho zložitou.

2) Pokiaľ ide o správanie sťažovateľov ako účastníkov konania, ústavný súd dospel k záveru, že sťažovatelia neprispeli k zbytočným priet'ahom v konaní.

Ústavný súd z obsahu spisu dospel k záveru, že postup sťažovateľov nezapríčinil žiadne priet'ahy a ani spomalenie postupu okresného súdu v predmetnom konaní. Je pravda, že sťažovatelia podali neúplnú žalobu a 21. novembra 1999 sa nezúčastnili pojednávania, ale tieto okolnosti nemali vplyv na dĺžku konania, pretože nedostatky žaloby odstránili už 8. februára 1999 a z neúčasti na pojednávaní sa vopred ospravedlnili. Preto ústavný súd neakceptoval vyjadrenie okresného súdu ani v tom smere, že sťažovatelia prispeli k zbytočným priet'ahom.

3) Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, je postup okresného súdu. Z rozboru veci, ktorý je výsledkom preskúmania obsahu súdneho spisu a priebehu konania pred okresným súdom, vyplýva, že aj keď okresný súd v niektorých obdobiach konal a dvakrát vo veci i rozhodol, opakovane dochádzalo k niekoľkomesačným obdobiam nečinnosti. Ústavný súd je toho

názoru, že postačuje vymedziť len najzávažnejšie obdobia nečinnosti okresného súdu bez akejkoľvek zákonnej prekážky.

Ide o obdobie od 8. februára 1999 (okresnému súdu sťažovateľom predložené doplnenie žalobného návrhu) do 22. októbra 1999 (okresný súd nariadil pojednávanie na 29. november 1999), t. j. viac ako 8 mesiacov; od 30. januára 2001 (okresnému súdu vrátený spis z krajského súdu) do 14. augusta 2001 (okresný súd nariadil pojednávanie na 24. september 2001), t. j. viac ako 6 mesiacov; a od 24. septembra 2001 (okresný súd pojednával) do 15. júla 2003 (okresný súd nariadil pojednávanie na 21. august 2003), t. j. viac ako 21 mesiacov.

Ústavný súd nemohol prehliadnuť i to, že rozhodnutie okresného súdu z 9. mája 2000 bolo v napadnutej časti odvolaním zrušené odvolacím súdom z dôvodu nepreskúmateľnosti a nedostatočne zisteného skutkového stavu vo veci. Aj okresný súd vo svojom vyjadrení priznal, že v konaní došlo k niekoľkomesačným obdobiam nečinnosti a k zbytočným priet'ahom vo veci.

I keď okresný súd vo veci 25. augusta 2004 rozhodol a jeho rozhodnutie bolo odvolacím súdom 30. marca 2005 potvrdené, vychádzajúc zo samotnej dĺžky konania, jeho doterajšieho priebehu a vyjadrení účastníkov, ústavný súd uzavrel, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 8 C 93/99 bolo porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

IV.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby

vo veci vedenej pod sp. zn. 8 C 93/99 konal bez zbytočných priet'ahov, pretože vec v čase, keď ústavný súd rozhodoval, ešte nebola právoplatne skončená.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Sťažovatelia vo svojej sťažnosti žiadali priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 500 000 Sk.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal najmä zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania pred okresným súdom, ako aj stav konania vo veci vedenej pod sp. zn. 8 C 93/99 ústavný súd považoval za odôvodnené priznať primerané finančné zadosťučinenie obom sťažovateľom po 40 000 Sk podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Napokon ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. D. D.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 17 ods. 2 a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) platnej do 31. decembra 2004. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2004 (1/3 výpočtového základu, ktorým je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2003 vo výške 13 602 Sk) po jej znížení podľa § 17 ods. 2 vyhlášky je 3 627 Sk a hodnota režijného paušálu je 136 Sk.

Ústavný súd s poukazom na výsledok konania priznal sťažovateľom (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) úhradu trov konania za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie zastúpenia a písomné podanie ústavnému súdu) pri dvoch sťažovateľoch po zaokrúhlení v sume 14 510 Sk (2 x 2 x 3 627 Sk) a dvakrát náhradu režijného paušálu pri dvoch sťažovateľoch v sume 544 Sk (2 x 2 x 136 Sk). Ústavný súd tak priznal úhradu trov konania v celkovej sume 15 054 Sk (14 510 Sk + 544 Sk) v súlade s § 25 vyhlášky, ku ktorej bolo potrebné pripočítať 19 % DPH, teda sumu 2 860 Sk, t. j. trovy právneho zastúpenia sťažovateľov predstavujú sumu 17 914 Sk, ktorú je okresný súd povinný vyplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. júna 2005